

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

GÜZEL SANATLAR LİSESİ

ÇALGI EĞİTİMİ YAYLI SAZLAR DERSİ
(KEMANÇA, KEMANE, KARADENİZ KEMENÇESİ)

ÖĞRETİM PROGRAMI
9, 10, 11 ve 12. Sınıflar

Ankara 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI	4
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER.....	5
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI	6
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR.....	8
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI.....	9
YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE VE SÜRELERİ.....	10
9. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	13
10. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	19
11. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	24
12. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	29

GİRİŞ

Kültür, bir milletin hayatta kalmasında ve varlığını sürdürmesinde iskelet görevi gören en önemli unsurlardandır. Bu nedenle bir topluluğu veya milleti anlamada, tanımada ve tanımlamada kültürü oluşturan unsurlar oldukça önemlidir.

Kültürün millet hayatındaki önemini oldukça iyi bilen Atatürk; Türk milletinin varlığına yönelik bütün değişikliklerin millî ve medeni temellere dayanması gerektiğini, Türk kültürünün önemli bir dalı olan Türk müziği politikasının sağlam temeller üstünde geliştirilmesindeki temel ilke ve hedefleri çeşitli toplantılarda yaptığı konuşmalarda defalarca dile getirmiştir. Türk dünyasının ortak çalgılarından olan kopuz, kıl kopuz, ıklığ ve onun Anadolu'daki devamı olan kemane, kemança ve Karadeniz kemençesi; Türk insanın millet olma sürecinde çimento görevi görmüş ve hayatın her aşamasında çok önemli bir yer tutmuştur. Geçmişte toplumda ortak duygu, düşünce, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli rol oynayan kopuz, kıl kopuz ve ıklığ türü telli çalgılar; günümüzde de değişik işlevleri ile bu özelliğini sürdürmektedir. "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür." diyen Atatürk, başka bir ortamda bu çalgıların devamı olan bağlamanın nağmelerini dinledikten sonra "Beyler, bu bir Türk sazıdır. Bu küçük sazın bağrında bir milletin kültürü dile geliyor. Bu küçük sazın bağrından kopan nağmeleri, bu istikamette geliştirmeye ve değerlendirmeye kıymet ve ehemmiyet verilmelidir." diyerek konunun önemini dile getirmiştir. Günümüzde popüler kültürün yarattığı ortamlarda sadece bir eğlence aracı olarak görülen ve kullanılan kopuz, kıl kopuz ve ıklığın Anadolu'daki devamı olan kemane, kemança ve Karadeniz kemençesinin geçmişinin aslında binlerce yıl öncesine dayanan inanç, kültürel ve tarihsel bir derinliği olduğunu da unutmamak gerekir.

Bu düşüncelerden hareketle hem "küçük sazın bağrından kopan nağmeleri" hem de Türk müzik geleneğinin eğitimini, gelecek nesillere çağa uygun teknik ve imkânlar ile vererek doğru bir şekilde aktarmak kültür-millet ilişkisi bağlamında oldukça önem taşımaktadır. Müzik eğitiminin bu denli önemli olması sonucu çalgı çalma eğitimi kapsamında olan kemane, kemança ve Karadeniz kemençesi öğretiminin ortaöğretim kurumlarında amacına uygun olarak gerçekleştirilebilmesi; başlangıçtan itibaren hangi seviyeye ulaşacağı konusundaki program ve kaynak konusu ile içeriğin güncelleştirilmesinin gereği bizleri bu programı düzenleme ve geliştirme konusunda harekettirmiştir. Aynı zamanda kemane, kemança ve Karadeniz kemençesi eğitimi ve öğretimi konusunda Türkiye'deki tüm Güzel Sanatlar Liselerinde birlik oluşturma ihtiyacından yola çıkmıştır.

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Yaylı Sazlar (Kemane-Kemança-Karadeniz Kemançesi) Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencinin;

1. Kemane, kemança ve Karadeniz kemanesinin yapısı hakkında bilgi edinmesi,
2. Kemane, kemança ve Karadeniz kemançesi çalma tekniklerini kavraması ve uygulaması,
3. Kemane, kemança ve Karadeniz kemanesinin Türk müziği içerisindeki yerini ve önemini kavraması,
4. Müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyokültürel gelişimine katkıda bulunması,
5. Kemane, kemança ve Karadeniz kemanesinin Türk halk müziği ile ilgili eserlerinden bir dağarcık oluşturması,
6. Çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanması,
7. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmesi,
8. Müzik yoluyla millî birlik ve beraberlik bilinci geliştirmesi amaçlanmaktadır.

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ğRETİM PROGRAMI'NIN ğRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Yaylı Sazlar (Kemane-Kemança-Karadeniz Kemançesi) Dersi ğretim Programı'yla öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur.

1. Sağ ve sol el koordinasyonu
2. Yayda itiş ve çekiş yönleri uygulama
3. Yay kullanımında temiz ses elde etme
4. Çeşitli tartımlarda yay kullanma
5. Yorumlama (icra)
6. Sahne ve performans
7. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
8. Analitik düşünme
9. Türkçe'yi doğru ve etkili kullanma
10. Müziksel algılama
11. Müziksel işitme
12. Tonalite ve modalite (makam) tanıma
13. İş birliği
14. İletişim
15. Zaman yönetimi

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMANÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Çalgı eğitiminde öğrenme, kişinin yeteneklerine, onun biyolojik ve kültürel gelişmişliğine, müziğe ve çalgıya karşı olan ilgisine, öğrenme ortamının durumuna bağlı olabilmektedir. Her öğrencinin çalgıya ve müziğe olan yatkınlığı farklı olabileceği için, Yaylı Sazlar Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar farklı bilişsel ve psikomotor beceriyi vurgulayacak şekilde yapılandırılmış, konular öğrencilerde müzik bilinci oluşturacak nitelikte tasarlanmıştır. Programda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiştir. Programda yer alan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılabilmesi için aktif öğrenme yöntemlerinin ve öğretim etkinliklerinin kullanımı gerekmektedir.

Çalgı eğitimi birçok teknik ve müzikal becerinin öğrenilmesini gerektiren bir eğitim sürecidir. Öğrencilerin bu kazanımları edinebilmeleri için öğrenmeyle ilgili çeşitli taktik, teknik, beceri ve bilişsel özelliklere sahip olmaları gerekir. Öğrencilerin bu niteliklere sahip olmaları için etkili bir biçimde gerçekleştirilecek olan eğitim uygulamalarından geçmektedir. Kemane, kemança ve Karadeniz kemançesi eğitimi sürecinde bu sazları çalmaya yönelik gerekli temel becerilerin kazanılması, büyük ölçüde öğrencilerin kendi öğrenme yollarının farkında olmasına ve kendi öğrenmelerini yönlendirebilmelerine bağlıdır. Eğitimde son eğilimler, geleneksel öğretmen merkezli yaklaşımdan, öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarını geliştirmeye doğru yönelmiştir. Üstbilişsel farkındalık, öğrenmede zorlukların üstesinden gelmek ve öğrencilerin sahip oldukları düşünme becerilerini geliştirmek için önemlidir. Kendi öğrenmelerini düzenleyen öğrenciler karmaşık öğrenme durumlarında çözüm üretebilir. Öğrencilerin kemane, kemança ve Karadeniz kemançesi eğitiminde kullanılacak geniş bir strateji repertuarı kazanmalarına aynı zamanda bu yolla kendi öğrenmelerini düzenleme ve kontrol edebilmelerine rehberlik edilmelidir.

Bu bakımdan programın uygulanması sırasında öğrenciyi merkeze alan, üstbilişsel farkındalık geliştirmesine olanak sağlayacak ve öğretmenin rehber görevi gördüğü bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturulması uygun olacaktır. Programın uygulanmasında öğretmen tek bir öğrenme-öğretme stratejisi belirlemek zorunda değildir. Kazanımların içeriği ve öğrenciyi kazandırılması hedeflenen becerilere bağlı olarak farklı öğrenme-öğretme stratejileri (buluş yoluyla öğrenme, sunuş yoluyla öğrenme, araştırma yoluyla öğrenme, tam öğrenme, iş birlikli öğrenme, yapılandırmacı öğrenme), yöntem ve teknikleri dengeli ve amacına uygun şekilde birlikte kullanılabilir.

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Müzik öğrenimi ve öğretimini geliştirmek, yıl boyunca öğrencinin gösterdiği müzik gelişimini kavramak için müzik öğreniminin değerlendirilmesi ve ölçme sonunda elde edilen verilerin analizi oldukça önemlidir. Çeşitli ve çok sayıda ölçme aracı kullanılarak sistematik olarak yapılan değerlendirme sonuçları, sadece not vermek için değil; öğrencilere performansları hakkında geri bildirim verme, öğrencileri gösterebilecekleri en üst performans seviyesine ulaştırmak için motive etme, öğretim etkinliklerinin ve öğretim programının etkililiğini belirleme amacıyla kullanılabilir.

Yapılan değerlendirme çalışmaları; öğretim programında belirtilen kazanım, hedef ve amaçlarla örtüşmelidir. Öğretim programında öğrenmenin üç alanına (bilişsel, psikomotor ve duyuşsal) ilişkin kazanımlar bulunmaktadır. Örneğin, öğrenciler enstrümanı çalmada teknik ustalık, yorum gücü, artistik ve etkileyici iletişim, sunum becerileri, artikülasyon-ton, ritim-tempo, müziksel etki, entonasyon vb. kategorilerde yer alan becerileri edindiklerinde psikomotor; nota yazımı, enstrümana ilişkin teknik kavramları doğru kullanmayı öğrendiklerinde bilişsel; bireysel olarak ve bir grubun üyesi olarak sorumlulukla çalıştıklarında duyuşsal alana ilişkin kazanımlara ulaşmış olacaklardır. Yapılan değerlendirme çalışmalarının sürekli olması önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme, öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Değerlendirme çalışmaları, farklı öğrenci yetenek ve beceri düzeylerinin yanı sıra okul ve sınıf ortamı göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir. Psikomotor ve duyuşsal alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bilişsel ve psikomotor alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir.

Değerlendirme sonrasında performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; öğrencilerin neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır.

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Türk halk müziğinin yaylı temel çalgılarından olan kemane, kemança ve Karadeniz kemençesinin öğretiminde, dersin materyalleri bol ve çeşitli olmalıdır. Geleneksel icra teknikleri için en eski ses kayıtları edinilmeli ve bir arşiv oluşturulmalıdır.
2. Dersin aynı zamanda tarihî yönünün olması, farklı disiplin alanlarından bahsedilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle müzik tarihine ilişkin görsel ve yazılı kaynaklardan yararlanılabilir.
3. Kemane öğretimine başlanılan özellikle ilk yıl; kemaneden dengeli, düzgün ve temiz ses çıkarılması konusunda hassas davranılmalıdır. Öğrenci, yay ile boş tellerde verilen etüt ve egzersizlerden çıkarılan seslerde şiddet, denge, tını bakımından problem olduğu sürece daha sonraki yıl veya dönemlerde de uyarılmalıdır. Bu durumda dengesiz ses çıkarmanın sebepleri araştırılarak sorun çözülmelidir.
4. Notaların dışında ihtiyaç durumunda kazanımlara uygun farklı etüt ve egzersizler yazılabilir.
5. Kemane, kemança ve Karadeniz kemençesi öğretiminde, özellikle yöresel tavır veya üslupların öğretiminde, mahallî icraların (mahallî saz, mahallî ses ve halk dansları) izlenmesi çok önemlidir. Öğrenci mahallî icraları dinlemesi ve izlemesi sağlanmalıdır.
6. Kemane, kemança ve Karadeniz kemençesi öğretiminde, yöresel müzik kültürünün öğretilmesi ve görsel kaynaklar yolu ile yörenin ve yöre insanının yaşayış biçimi hakkında bilgiler verilmelidir.
7. Öğrenciler müzikte öğrendiklerini diğer konu alanlarına uygulayabilirler. Doğru şartlar altında hayat boyu öğrenme ve kariyer becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak yaratıcı yetlilikler ve beceriler edinebilirler. Müzik öğrenimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin edinilmesini gerektirir. Bu bakımdan öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumları ilişkilendirmelerine olanak sağlayacak etkinlikler tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.
8. Müzik manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlere ilişkin çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar planlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir.

Değerler	Konu Başlığı
Sevgi	Ülke ve bayrak sevgisi
Öz güven	Hedef belirleme
Güvenilir olmak	Verdiği sözde durma
Yardımlaşma	Paylaşma

Bu değerlerin, öğrencilere aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ders kitabında etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası olarak yer alması sağlanmalıdır.

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

9, 10, 11 ve 12. sınıflar için geliştirilen programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Programda 9. sınıf düzeyinde on iki, 10. sınıf düzeyinde iki, 11 sınıf düzeyinde on iki, 12. sınıf düzeyinde on iki ünite yer almaktadır. Üniteler ve konuların işlenişi sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar, açıklama veya sınırlamalar ilgili ünite ve konu başlıklarının altında verilmiştir. Kazanımlar; sınıf düzeyi, ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlara ilişkin açıklamalar, sınırlamalar veya uyarılar kazanımı takip eden satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir.

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Sınıf Düzeyi	Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım İfadesi	Kazanım Açıklaması
			9.4.1.1.	Yayı tel üzerinde bilekten düzgün ve dengeli hareket ettirir.	<i>Yay tutuşunda, sağ kolun omuz-dirsek-bilek-el ve parmak koordinasyonunu arttırıcı çalışmalar yaptırılmalıdır.</i>

YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ

9. Sınıf

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Kemanenin Tarihî Gelişimi	8	1	2.77
Kemanenin Tutuluşu	2	1	2.77
Kemane Çalmada Sağ ve Sol El Teknikleri	6	1	2.77
Yayın Teller Üzerinde Kullanımı	4	1	2.77
Kemanede Uzun/Kısa Yaylar ve Yay Yönleri	2	1	2.77
Kemanede Sol El ve Çevrim Uygulamaları	13	5	13.8
Kemane İçin Melodik Etütler	4	4	11.11
Çevrim ve Yay Güçlendirme Uygulamaları	6	4	11.11
Kemane İçin Gam Çalışmaları	9	4	11.11
Kemane İçin Teknik ve Melodik Etütler	4	4	11.11
Kemanede İcra Basamağı	12	5	13.8
Kemanede THM Makam Dizilerinde Eser İcraları	28	5	13.8
TOPLAM	98	36	100

10. Sınıf

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Kemane İcrasında Usuller	47	8	22,22
Yöresel Üslup ve Tavrı Çalışmaları	45	28	77,77
TOPLAM	92	36	100

11. Sınıf

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Kemançanın Tarihî Gelişimi	8	1	1,3
Kemançanın Tutuluşu	2	1	1,3
Kemança Çalmada Sağ ve Sol El Teknikleri	6	1	1,3
Yayın Teller Üzerinde Kullanımı	4	1	1,3
Kemançada Uzun/Kısa Yaylar ve Yay Yönleri	2	1	1,3
Kemançada Sol El ve Çevrim Uygulamaları	13	5	12,5
Kemança İçin Melodik Etütler	4	4	11,11
Çevrim ve Yay Güçlendirme Uygulamaları	6	4	19,4
Kemança İçin Gam Çalışmaları	9	4	16,6
Kemança İçin Teknik ve Melodik Etütler	4	4	9,7
Kemançada İcra Basamağı	12	5	12,5
Kemançada Azerbaycan Makam Dizilerinde Eser İcraları	27	5	11,11
TOPLAM	97	36	100

12. Sınıf

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Karadeniz Kemançesinin Tarihî Gelişimi	7	1	1.3
Karadeniz Kemançesinin Tutuluşu	2	1	1.3
Karadeniz Kemançesi Çalmada Sağ ve Sol El Teknikleri	6	2	2.7
Yayın Teller Üzerinde Kullanımı	3	11	15.2
Karadeniz Kemançesinde Uzun/Kısa Yaylar ve Yay Yönleri	2	1	1.3
Karadeniz Kemançesinde Sol El ve Çevrim Uygulamaları	11	10	13.8
Karadeniz Kemançesi İçin Melodik Etütler	4	6	8.3
Çevrim ve Yay Güçlendirme Uygulamaları	4	14	19.4
Karadeniz Kemançesi İçin Gam Çalışmaları	6	8	11.11
Karadeniz Kemançesi İçin Teknik ve Melodik Etütler	4	6	8.3
Karadeniz Kemançesinde İcra Basamağı	3	9	12.5
Karadeniz Kemançesi Yöre Ezgileri İcrası	4	3	4.1
TOPLAM	56	72	100

9. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMANÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

9.1. KEMANENİN TARİHİ GELİŞİMİ

9.1.1. Kemanenin Tarihi

9.1.1.1. Kemanenin tarih içerisinde geçirdiği değişimi açıklar.

a) Saz ve çalgı ifadeleri açıklanmalıdır.

b) Kopuz, kıl kopuz, ıklığ ve kemaneye kadar olan süreç ve değişim açıklanmalıdır.

c) Orta Asya'dan başlayarak günümüze kadar kemanenin yapısında ne tür değişikliklerin olduğu açıklanmalıdır.

9.1.2. Kemanenin Bölümleri

9.1.2.1. Kemanenin bölümlerini açıklar.

Kemanenin ölçüleri açıklanmalıdır.

9.1.2.2. Kemanenin bölümlerinin hangi ağaçlardan yapıldığını ifade eder.

9.1.3. Kemanede Yapılan Akortlar

9.1.3.1. Kemane çalarken kullanılan akordu ifade eder.

9.1.3.2. Farklı yörelerde kullanılan akortları açıklar.

9.1.4. Kemanede Akort ve Boş Telde Sesler

9.1.4.1. Akortlar ve diyapazona göre duyumları porte üzerinde gösterir.

Kemane akortlanırken hangi sese göre akortlandığı ve bu sesin diyapazona göre duyumları üzerinde durulmalıdır.

9.1.5. Kemanenin Bakımı ve Korunması

9.1.5.1. Kemanenin bakımı ve korunmasını kavrar.

9.1.6. İnsanın Yapısına Uygun Kemane Seçimi

9.1.6.1. İnsanın bedensel yapısına uygun kemane seçmenin önemini açıklar.

Kemane seçiminde ve kemanenin öğrenciye uygun duruma getirilmesinde kemane yapımcıları, öğretmenleri ve sanatçılarından yararlanılabileceği vurgulanmalıdır.

9.2. KEMANENİN TUTULUŞU

9.2.1. Kemanede Duruş

9.2.1.1. Kemaneyi çalmak için gerekli duruş pozisyonunu açıklar.

Çalgı çalabilmek için doğru duruş pozisyonu fotoğraf veya çizimle gösterilmelidir.

9.2.2. Kemanede Tutuş

9.2.2.1. Kemane tutuş şekillerinin insanların doğal yapısına göre değiştiğini fark eder.

a) Kemanenin, hem çalınış biçimi hem de form olarak insanın oturuş pozisyonuna göre gelişmiş veya geliştirilmiş bir çalgı olduğu vurgulanmalıdır.

b) Çalgıların tutuş ve çalınış biçimlerinin çoğunlukla insanların doğal duruş veya oturuş pozisyonlarına göre geliştirildiği, form veya yapı olarak da insanların bu pozisyonlara göre bir çalış tekniği kazandıkları belirtilmelidir.

9.3. KEMANE ÇALMADA SAĞ VE SOL EL TEKNİKLERİ

9.3.1. Sol Elin Kemane Sapındaki Konumu ve Durumu

9.3.1.1. Sol elinin doğal duruşunu açıklar.

a) Başparmak ile işaret parmağı arasındaki boşluğa dikkat edildiğinde “U” şeklinde bir ovallik olduğu, kemanenin üst eşiğinin tam arka kısmının bu oval boşluğa yerleştirildiği vurgulanmalıdır.

b) Sadece başparmak hariç tutularak işaret parmağından başlayarak parmak numaraları oluşturulmalıdır.

c) Sol el üzerinde verilen parmak numaralarının, sembol durumunda olduğu ifade edilmelidir.

9.3.2. Sol Elin Kemane Sapındaki Duruşu

9.3.2.1. Sol elini klavye üzerine kurallara uygun olarak yerleştirir.

Sol elin, kemanenin sapı üzerindeki doğru ve yanlış duruşları duruşu fotoğraflarla gösterilerek nedenleri üzerinde durulmalıdır.

9.3.3. Sağ Elin Yay Tutuş Konumu ve Durumu

9.3.3.1. Yayın tele temas hassasiyetini kavrar.

9.3.3.2. Yay tekniğine göre doğru tutmayı kavrar.

Yay tutuşunun doğru duruşu fotoğraflarla gösterilmelidir.

9.3.3.3. Yay tel üzerinde kurallarına uygun olarak çalıştırır.

Sağ elin, yay tutuşunun tel üzerinde alışkanlık hâline getirilmesinin önemi vurgulanmalıdır.

9.3.4. Kemane Çalmada Sağ ve Sol Elin Koordinasyonu

9.3.4.1. Sol elin kemaneyi tutuşunda, yayı tutan sağ el ile arasındaki uyumu fark eder.

9.4. YAYIN TELLER ÜZERİNDE KULLANIMI

9.4.1. Yayın Teldeki Konumu

9.4.1.1. Yay tel üzerinde bilekten düzgün ve dengeli hareket ettirir.

Yay tutuşunda, sağ kolun omuz-dirsek-bilek-el ve parmak koordinasyonu kazanılması sağlanmalıdır.

9.4.2. Yay Telde İtiş “V” ve Çekiş “H”

9.4.2.1. Yay tel üzerinde bilekten düzgün ve dengeli hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

Yay itiş ve çekişlerinde yay ucundan, yay topuk kısmına kadar yapılan kullanımda elde edilen denge pratiği kazanılması sağlanmalıdır.

9.4.3. Kemanede Ses Üretiş

9.4.3.1. Yayı sola (itiş “V”) ve sağa (çekiş “H”) doğru hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

Yay, tel üzerinde sola (itiş) ve sağa (çekiş) hareket ettirilirken ayna karşısında çalışmanın faydaları vurgulanmalıdır.

9.4.4. Belirli Sürelerle Yay Çalışmaları

9.4.4.1. Yay doğru kullanma çalışmaları yapar.

9.5. KEMANEDE UZUN/KISA YAYLAR VE YAY YÖNLERİ

Ünite Açıklaması: Uzun ve kısa yay çalışmaları icra basamağına yapılan hazırlığın temel noktası olup her iki yay türünde yay mukavemetinin arttırılması sağlanmalıdır.

9.5.1. Kemanede Yay Yönleri

9.5.1.1. Yayda itiş “V” ve çekiş “” hareketlerini uygular.

9.5.2. Birlik/İkilik/ Dörtlük Notaların Yayları

9.5.2.1. Bir dörtlük/sekizlik/onaltılık notaların yaylarını uygular.

9.6. KEMANEDE SOL EL VE ÇEVİRİM UYGULAMALARI

9.6.1. Kemane Çevrimi ve Tanım

Konu Açıklaması: Yayın tellere değmesinde en önemli faktörün sol el çevrimi olup teller arası geçişte çevrim açısından hassasiyet kazandırılması üzerinde durulmalıdır. Uygulama tüm tel grupları için yapılarak dört telde elde edilen kazanımın kalitesi gözlemlenmelidir.

9.6.1.1. Birinci tel (re)/ikinci tel (la) tellerinde çevrim yapar.

9.6.1.2. İkinci tel (la)/üçüncü tel (re) tellerinde çevrim yapar.

9.6.1.3. Üçüncü tel (re) dördüncü tel (sol) tellerinde çevrim yapar.

9.6.1.4. Farklı nota kalıplarında çevrim etütleri yapar.

9.6.2. Kemanede Baskılar

Konu Açıklaması: Ses perdeleri üzerinde parmakların sese basış konumu, basılan sesin doğruluğu ve ses sürelerinin elde edilmesi sağlanmalıdır. Tüm tel üzerinde sırayla, birinci parmak-tan dördüncü parmağı kadar etüt ve özel yazılan ezgilerin temiz elde edilmesi sağlanmalıdır. Tüm baskılar şekil çizimleriyle klavye üzerinde gösterilmelidir.

9.6.2.1. Dört telde birinci parmak baskılarını uygular.

9.6.2.2. Dört telde ikinci parmak baskılarını uygular.

9.6.2.3. Dört telde üçüncü parmak baskılarını uygular.

9.6.2.4. Dört telde dördüncü parmak baskılarını uygular.

9.6.2.5. Tüm tellerde etüt ve egzersizler yapar.

9.6.3. Kemanede Arızalı Ses Baskıları

Konu Açıklaması: Doğal seslerde yapılan çalışmaların arızalı seslerle sürdürülmesi sağlanarak makamsal çalışmalara alt yapı oluşturulmalıdır. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü telde ilk defa bu sesleri basarken hangi parmağın kullanılacağı nedenleri ile açıklanmalıdır. Arızalı sesleri basarken çalgıdan temiz ses çıkarmada parmak baskısının önemi vurgulanarak parmağın sese basış pozisyonu çizimle gösterilmelidir. Öğrencilerin arızalı sesleri içine alan yeni etüt ve özel ezgiler çalması sağlanmalıdır.

9.6.3.1. Birinci telde sol diyez/fa diyez ve mi bemol seslerini basar.

9.6.3.2. İkinci telde do diyez ve si bemol seslerini basar.

9.6.3.3. Üçüncü telde sol diyez/fa diyez ve mi bemol seslerini basar.

9.6.3.4. Dördüncü telde do diyez/si bemol ve la bemol seslerini basar.

9.7. KEMANE İÇİN MELODİK ETÜTLER

9.7.1. Kemanede Yay/Baskı ve Çevrim Uygulamaları

9.7.1.1. İki dörtlük/dörtlük ve sekizlik tartımlarla etütler çalar.

9.7.1.2. Dörtlük/sekizlik ve onaltılık tartımlarla etütler çalar.

9.7.1.3. Noktalı/senkop ve triole kalıplarla etütler ()/()/() çalar.

9.7.2. Bağlı Yayla Etüt Uygulamaları

9.7.2.1. Aynı yayda farklı sesler çıkarma uygulamaları yapar.

Dörtlük/sekizlik ve onaltılık süreler bağlı yayla çalışılmalıdır.

9.8. ÇEVİRİM VE YAY GÜÇLENDİRME UYGULAMALARI

Ünite Açıklamaları: Aynı tartımlar için farklı metronom uygulamaları ile öğrencinin çalgı hâkimiyetini geliştirmesi sağlanmalıdır. İkinci ve üçüncü tel kemane çevriminin en hassas olduğu nokta olması nedeniyle tel geçişlerinde tartımların hız yapısının sürekli artırılması sağlanmalıdır. İkinci telde 1. parmak ile si sesi, üçüncü telde 3. parmak ile sol sesleri arasında rahat ses elde edene kadar uzun ve kısa yaylarla özel çalışma sonucunda temiz ses elde edilmesi sağlanmalıdır.

9.8.1. Birinci ve İkinci Telde Güçlendirme

- 9.8.1.1. Birinci ve ikinci telde dördlük/sekizlik tartımı yapar.
- 9.8.1.2. Birinci ve ikinci telde sekizlik/onaltılık tartımı yapar.

9.8.2. İkinci/Üçüncü Telde Güçlendirme

- 9.8.2.1. İkinci/üçüncü telde dördlük/sekizlik tartımı yapar.
- 9.8.2.2. İkinci/üçüncü telde sekizlik/onaltılık tartımı yapar.

9.8.3. Üçüncü/Dördüncü Telde Güçlendirme

Konu Açıklaması: Üçüncü ve dördüncü tel çevriminde, dördüncü tele geçiş yaparken kemanenin çevrim açısı dikkate alınarak doğru açıda çevrim alışkanlığı edilmesi sağlanmalıdır.

- 9.8.3.1. Üçüncü/dördüncü dördlük/sekizlik tartımı yapar.
- 9.8.3.2. Üçüncü/dördüncü sekizlik/onaltılık tartımı yapar.

9.9. KEMANE İÇİN GAM ÇALIŞMALARI

Ünite Açıklaması: Tiz seslerden pes seslere doğru inişlerde, sıralı seslerin icrasına geçilerek seslerin temiz çıkarılması sağlanmalıdır. Pes seslerden tiz seslere doğru çıkışlarda, sıralı seslerin icrasına geçilerek seslerin temiz çıkarılması sağlanmalıdır. Gam çalışmalarında çalgının tutuş alışkanlığında meydana gelebilecek zafiyetlerin tespiti yapılarak düzeltmeler yapılmalıdır.

9.9.1. Tiz Seslerden Pes Seslere

- 9.9.1.1. Birinci tel/ikinci telde gam etütleri çalar.
- 9.9.1.2. İkinci tel/üçüncü telde gam etütleri çalar.
- 9.9.1.3. Üçüncü tel /dördüncü telde gam etütleri çalar.

9.9.2. Pes Seslerden Tiz Seslere

- 9.9.2.1. Dördüncü tel/üçüncü tel gam etütleri çalar.
- 9.9.2.2. Üçüncü tel/ikinci tel gam etütleri çalar.
- 9.9.2.3. İkinci tel/birinci tel gam etütleri çalar.

9.9.3. Çevrim/Güçlendirme Kazanım Uygulamaları

- 9.9.3.1. Birinci tel/ikinci tel melodik etütler çalar.
- 9.9.3.2. İkinci tel/üçüncü tel melodik etütler çalar.
- 9.9.3.3. Üçüncü tel/dördüncü tel melodik etütler çalar.

9.10. KEMANE İÇİN TEKNİK VE MELODİK ETÜTLER

Ünite Açıklaması: Sol elde kemane, sağ elde ise yay hâkimiyetinin artması üzerinde durulmalıdır. Çalışılan yay etütlerinin zorluk basamağı artırılarak gelişme sağlanmalıdır.

9.10.1. Kemanede Sol El Güçlendirme Uygulamaları

- 9.10.1.1. Çevrim güçlendirme uygulamaları yapar.
- 9.10.1.2. Parmak/baskı güçlendirme uygulamaları yapar.

9.10.2. Kemanede Sağ El Güçlendirme Uygulamaları

- 9.10.2.1. Uzun ve bağlı yay güçlendirme uygulamaları yapar.
- 9.10.2.2. Kısa ve yay hızı kazanma güçlendirme uygulamaları yapar.

9.11. KEMANEDE İCRA BASAMAĞI

Ünite Açıklaması: Gam çalışmasına bağlı olarak çalışılan alanın daraltılması ile ayrıntılı icraya dönülerek verimliliğin artırılması sağlanmalıdır. Karar sesi, kapalı parmak pozisyonuna taşınarak parmakta baskı güçlenmesi sağlanmalıdır. Transpoze (göçürme) çalışmasının ana fikri vurgulanmalıdır. Üçüncü ve dördüncü tellerde yapılan icraların, birinci ve ikinci tellerde çalınan etüt/eserlerin bir oktav peste çalınması uygulaması yapılmalıdır.

9.11.1. İkinci Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 9.11.1.1. İkinci tel la karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.1.2. İkinci tel si karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.1.3. İkinci tel do karar sesinde etütler çalar.

9.11.2. Üçüncü Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 9.11.2.1. Üçüncü tel sol karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.2.2. Üçüncü tel fa diyez karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.2.3. Üçüncü tel fa karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.2.4. Üçüncü tel mi karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.2.5. Üçüncü tel re karar sesinde etütler çalar.

9.11.3. Dördüncü Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 9.11.3.1. Dördüncü tel do karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.3.2. Dördüncü tel si karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.3.3. Dördüncü tel la karar sesinde etütler çalar.
- 9.11.3.4. Dördüncü tel sol karar sesinde etütler çalar.

9.12. KEMANEDE THM MAKAM DİZİLERİNDE ESER İCRALARI

Ünite Açıklaması: THM eserlerinin makamsal yapısı sebebiyle ilgili eserlerin makam yapılarının çalgı üzerinde seslendirilmesi sağlanmalıdır. Makamların oktav icra çalışmasının ana fikrinin oluşması sağlanmalıdır.

9.12.1. Kemanede Çeyrek Sesler ve Makamların Özel Dörtlü/Beşli Yapıları

- 9.12.1.1. Buselik beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.2. Uşşak dörtlüsü ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.3. Hüseyini beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.4. Kürdi dörtlüsü ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.5. Hicaz dörtlü/beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.6. Segâh beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.7. Hüzam beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.8. Çargâh beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.9. Rast beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.10. Nikriz beşlisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.
- 9.12.1.11. Eviç makam dizisi ve kemane üzerindeki yerini tanır.

9.12.2. İkinci Tel “La” Üzerinde Karar Veren Eserlerle İcra

- 9.12.2.1. Buselik/uşşak/hüseyini/kürdi ve karcıgar makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.2.2. Hicaz makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.2.3. Segâh makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.2.4. Hüzam makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.2.5. Çargâh makam dizisinde eserler icra eder.

9.12.3. Üçüncü Tel “Re” Üzerinde Karar Veren Eserlerle İcra

- 9.12.3.1. Rast makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.3.2. Nikriz makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.3.3. Nihavent makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.3.4. Eviç makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.3.5. Mi perdesinde tranpoze çalışmaları yapar.
- 9.12.3.6. Re perdesinde tranpoze çalışmaları yapar.

9.12.4. Dördüncü Tel “Sol” Üzerinde Transpoze Eserlerle İcra

- 9.12.4.1. Çargâh makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.4.2. Hüzam makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.4.3. Segâh makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.4.4. Hicaz makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.4.5. Buselik/uşşak/hüseyini/kürdi makam dizisinde eserler icra eder.
- 9.12.4.6. Rast-nikriz-nihavent makam dizisinde eserler icra eder.

10. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

10.1. KEMANE İCRASINDA USULLER

10.1.1. 3/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 3/8'lik usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 3/8 usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütleri yazılmalıdır. 3/8 usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilerek 3/8'lik zamanda icrasal seviyeye çıkılması sağlanmalıdır.

10.1.1.1. 3/8 usulün yay kullanımını gösterir.

10.1.1.2. Yay tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.1.3. 3/8 usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.1.4. Kemanede perde yerlerini kavrar.

10.1.1.5. 3/8 usulde oluşan değişik tartımların yay atışını gösterir.

10.1.1.6. 3/8 usulün olduğu halk ezgileri çalar.

10.1.2. 6/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 6/8 usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 6/8 usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır. 6/8 usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilerek 6/8'lik zamanda icrasal seviyeye çıkılması sağlanmalıdır.

10.1.2.1. 6/8 usulün yay kullanımını gösterir.

10.1.2.2. Yay tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.2.3. 6/8 usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.2.4. Kemanede perde yerlerini kavrar.

10.1.2.5. 6/8 usulde oluşan değişik tartımlar için yay yön bilgilerini uygular.

10.1.2.6. 6/8 usulün olduğu halk ezgilerini çalar.

10.1.3. 12/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 12/8 usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 12/8 usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır. 12/8 usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilerek 12/8'lik zamanda icrasal seviyeye çıkılması sağlanmalıdır.

10.1.3.1. 12/8 usulün yay kullanımını gösterir.

10.1.3.2. Yay tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.3.3. 12/8 usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.3.4. Kemanede perde yerlerini pekiştirici çalışmalar yapar.

10.1.3.5. 12/8 usulde oluşan değişik tartımlar için yay yön bilgilerini uygular.

10.1.3.6. 12/8 usulün olduğu halk ezgilerini çalar.

10.1.4. 5/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 5/8 usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 5/8 usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. 5/8 usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilmelidir.

10.1.4.1. 5/8 usulün yay kullanımını gösterir.

10.1.4.2. Yaylı tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.4.3. 5/8 usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.4.4. Kemanede perde yerlerini pekiştirici çalışmalar yapar.

10.1.4.5. 5/8 usulde oluşan değişik tartımların yay atışını gösterir.

10.1.4.6. 5/8 usulde oluşan değişik tartımların yay atışı ile yay yön bilgilerini pekiştirici çalışmalar yapar.

10.1.4.7. 5/8 usulün olduğu halk ezgilerini çalar.

10.1.5. 10/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 10/8 usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 10/8 usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. 10/8 usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilmelidir.

10.1.5.1. 10/8 usulün yay kullanımını gösterir.

10.1.5.2. Yaylı tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.5.3. 10/8'lik usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.5.4. Kemanede perde yerlerini pekiştirme alıştırmaları yapar.

10.1.5.5. 10/8 usulde oluşan değişik tartımlar için yay yön bilgilerini uygular.

10.1.5.6. 10/8 usulün olduğu halk ezgilerini çalar.

10.1.6. 7/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 7/8 usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 7/8 usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. 7/8 usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilmelidir.

10.1.6.1. 7/8'lik usulde yay kullanımını gösterir.

10.1.6.2. Yaylı tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.6.3. 7/8 usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.6.4. Kemanede perde yerlerini pekiştirme alıştırmaları yapar.

10.1.6.5. 7/8 usulde oluşan değişik tartımların yay atışını gösterir.

10.1.6.6. 7/8'lik usulün olduğu halk ezgilerini çalar.

10.1.6.7. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.6.8. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirir.

10.1.7. 9/8 Usul ve Yay Kullanışı

Konu Açıklaması: 9/8'lik usulün yay yönleri nota üzerinde gösterilmelidir. 9/8'lik usullü halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır. 9/8'lik usulde değişik tartımların olduğu halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır. Değişen yay yönleri ezgi, etüt veya egzersiz üzerinde gösterilmelidir.

10.1.7.1. 9/8'lik usulün yay kullanımını gösterir.

10.1.7.2. Yayı tel üzerinde sola ve sağa dengeli şekilde hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

10.1.7.3. 9/8'lik usulde özel yazılan etüt, gam ezgisi ile başlayarak uygun eserle çalışmalar yapar.

10.1.7.4. Kemanede perde yerlerini pekiştirme alıştırmaları yapar.

10.1.7.5. 9/8 usulde oluşan değişik tartımlar için yay yön bilgilerini uygular.

10.1.7.6. 9/8'lik usulün olduğu halk ezgilerini çalar.

10.1.7.7. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.1.7.8. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirici çalışmalar yapar.

10.2. YÖRESEL ÜSLUP VE TAVİR ÇALIŞMALARI

Ünite Açıklaması: Öğrencinin kemaneyi daha hızlı ve temiz çalabilmesi için değişik tartım ve arızaların olduğu sol elinin bütün parmaklarını yerine göre kullanılabileceği kondisyona yönelik halk ezgileri, egzersiz veya etütler yazdırılmalıdır.

10.2.1. Kemanede Teke Üslubu ve Tavrı

Konu Açıklaması: Teke yöresi üslubunun genel yay kullanışı, porte ve eser notaları üzerinde gösterilmelidir. Kemanede natürel sesler üzerinde teke yöresi yaylarını çalıştıran etüt veya egzersizler yazdırılmalıdır. Teke yöresi halk ezgileri; TRT Türk halk müziği repertuarı esas alınarak yay kullanımına göre notaları yazdırılmalıdır.

10.2.1.1. Teke yöresi üslubunda genel yay kullanımını gösterir.

10.2.1.2. Sol/sağ elinin bütün parmaklarını kullanmayı pekiştirecek çalışmalar yapar.

10.2.1.3. Kemanenin Ege Bölgesi'nde görünen ritmik ve melodik farkı uygular.

10.2.1.4. Yöre eserleri üzerinden deşifre geliştirir.

10.2.1.5. Teke yöresi üslubunda oluşan değişik tartımların yay kullanımını gösterir.

10.2.1.6. Teke yöresi halk ezgilerini yöre üslubuna uygun şekilde çalar.

10.2.1.7. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.1.8. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirecek çalışmalar yapar.

10.2.2. Kemanede Zeybek Üslubu ve Tavrı

Konu Açıklaması: Zeybek yöresi üslubunun genel yay kullanışı, porte ve eser notaları üzerinde gösterilmelidir. Kemanede natürel sesler üzerinde zeybek yöresi yaylarını çalıştıran etüt veya egzersizler yazdırılmalıdır. Zeybek yöresi halk ezgileri; TRT Türk halk müziği repertuarı esas alınarak yay kullanımına göre notaları yazdırılmalıdır.

10.2.2.1. Zeybek üslubunu/tavrını oluşturan en temel genel yay kullanımını gösterir.

10.2.2.2. Sol elinin bütün parmaklarını kullanmayı geliştirici çalışmalar yapar.

10.2.2.3. Kemanenin bu yörede görünen ritmik ve melodik farkını uygular.

10.2.2.4. Yöre eserleri üzerinden deşifre geliştirir.

10.2.2.5. Zeybek yöresi üslubunda oluşan değişik tartımların yay kullanımını gösterir.

10.2.2.6. Zeybek yöresi halk ezgilerini yöre üslubuna uygun şekilde çalar.

10.2.2.7. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.2.8. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirme çalışmaları yapar.

10.2.3. Kemanede Azeri Üslubu ve Tavrı

Konu Açıklaması: Azeri yöresi üslubunun genel yay kullanışı, porte ve eser notaları üzerinde gösterilmelidir. Kemanede natürel sesler üzerinde Azeri yöresi yaylarını çalıştıran etüt veya egzersizler yazdırılmalıdır. Azeri yöresi halk ezgileri, TRT Türk halk müziği repertuarı esas alınarak yay kullanımına göre notaları yazdırılmalıdır.

10.2.3.1. Azeri eser üslubunda genel yay kullanımını gösterir.

10.2.3.2. Sol elinin bütün parmaklarını kullanmayı geliştirme çalışmaları yapar.

10.2.3.3. Kemanenin bu yörede görünen ritmik ve melodik farkını uygular.

10.2.3.4. Yöre eserleri üzerinden deşifre geliştirir.

10.2.3.5. Azeri yöresi üslubunda oluşan değişik tartımların yay kullanımını gösterir.

10.2.3.6. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.3.7. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirici çalışmalar yapar.

10.2.4. Kemanede Orta Anadolu Üslubu ve Tavrı

Konu Açıklaması: Orta Anadolu yöresi üslubunun genel yay kullanışı, porte ve eser notaları üzerinde gösterilerek yöre tavrında icra tavrı gözlemlenmelidir. Kemane için yazılan natürel sesler üzerinde, Orta Anadolu yöresi yaylarını çalıştıran etüt veya egzersizlerle beceri gelişimi izlenmelidir. Orta Anadolu yöresi halk ezgileri, TRT Türk halk müziği repertuarından seçilen eserlerle yay kullanma becerisi gözlemlenmelidir.

10.2.4.1. Orta Anadolu eser üslubunda genel yay kullanımını gösterir.

10.2.4.2. Sol elinin bütün parmaklarını kullanmayı geliştirme çalışmaları yapar.

10.2.4.3. Kemanenin bu yörede görünen ritmik ve melodik farkını uygular.

10.2.4.4. Yöre eserleri üzerinden deşifre geliştirir.

10.2.4.5. Orta Anadolu yöresi üslubunda oluşan değişik tartımların yay kullanımını gösterir.

10.2.4.6. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.4.7. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirici çalışmalar yapar.

10.2.5. Kemanede Halay Üslubu ve Tavrı

Konu Açıklaması: Halay yöresi üslubunun genel yay kullanışı, porte ve eser notaları üzerinde gösterilerek yöre tavrında icra tavrı gözlemlenmelidir. Kemanede natürel sesler üzerinde Halay yöresi yaylarını çalıştıran etüt veya egzersizlerle beceri gelişimi izlenmelidir. Halay yöresi halk ezgileri, TRT Türk halk müziği repertuarından seçilen eserlerle yay kullanma becerisi gözlemlenmelidir.

10.2.5.1. Halaylarda genel yay kullanımını gösterir.

10.2.5.2. Sol elinin bütün parmaklarını kullanma çalışmaları yapar.

10.2.5.3. Kemanenin Orta Anadolu yöresinde görünen ritmik ve melodik farkını uygular.

10.2.5.4. Yöre eserleri üzerinden deşifre geliştirir.

10.2.5.5. Halay üslubunda oluşan değişik tartımların yay kullanımını gösterir.

10.2.5.6. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.5.7. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirici çalışmalar yapar.

10.2.6. Yöresel Üslup Çalışmaları (Trakya, Karadeniz, Akdeniz Karşılama Ezgileri)

Konu Açıklaması: Trakya, Karadeniz, Akdeniz yöresi üslubunun genel yay kullanışı, porte ve eser notaları üzerinde gösterilmelidir. Kemanede natürel sesler üzerinde Trakya, Karadeniz, Akdeniz yöresi yaylarını çalıştıran etüt veya egzersizlerle gelişim becerisi izlenmelidir. Trakya/ Karadeniz, Akdeniz yöresi halk ezgileri, TRT Türk halk müziği repertuarından seçilen eserlerle yay kullanma becerisi gözlemlenmelidir.

10.2.6.1. Yörelere üslubunda genel yay kullanımını gösterir.

10.2.6.2. Sol elinin bütün parmaklarını kullanma çalışmaları yapar.

10.2.6.3. Kemanenin Akdeniz, Karadeniz ve Trakya'da kullanımındaki ritmik ve melodik farklılıkları uygular.

10.2.6.4. Trakya, Karadeniz, Akdeniz yöre üslubunda oluşan değişik tartımların yay kullanımını gösterir.

10.2.6.5. Halk ezgilerini, egzersiz ve etütleri amacına uygun çalar.

10.2.6.6. Sağ ve sol el koordinasyonunu geliştirici çalışmalar yapar.

10.2.7. Kemanede “Temiz Ses/Hız ve Yorum” Uygulamaları İçin Özel Türk Halk Müziği Eserleri

10.2.7.1. Kemane için yazılan teknik eserleri çalar.

10.2.7.2. Türk halk müziği repertuarında bulunan karma eserleri çalar.

11. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMANÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

11.1. KEMANÇANIN TARİHİ GELİŞİMİ

11.1.1. Kemançanın Tarihi

11.1.1.1. Kemançanın tarihî gelişimini açıklar.

a) *Kopuz, kıl kopuz, ıklığ ve kemançaya kadar olan süreç ve değişim açıklanmalıdır.*

b) *Orta Asya'dan başlayarak günümüze kadar kemanenin yapısında ne tür değişikliklerin olduğu açıklanmalıdır.*

11.1.2. Kemançanın Bölümleri

11.1.2.1. Kemançanın bölümlerini açıklar.

Kemançanın fiziksel ölçüleri ve kullanılan nesne hakkında bilgi verilmelidir.

11.1.2.2. Kemançanın bölümlerinin adlarını söyler.

11.1.3. Kemançada Yapılan Akortlar

Konu Açıklaması: Kemane akortlanırken hangi sese göre akortlandığı ve bu sesin diyapazona göre duyumları üzerinde durulmalıdır. Akortlar ve diyapazona göre duyumları porte üzerinde gösterilmelidir.

11.1.3.1. Kemança çalarken kullanılan akortları açıklar.

11.1.3.2. Kemançada değişik yörelerde hangi akortların kullanıldığını açıklar.

11.1.3.3. Kemançada akort ve boş telde seslere ilişkin alıştırmalar yapar.

11.2.4. Kemançanın Bakımı ve Korunması

11.2.4.1. Kemançanın bakımı ve korunmasının önemini kavrar.

11.2.5. İnsanın Yapısına Uygun Kemança Seçimi

11.2.5.1. İnsanın bedensel yapısına uygun kemança seçmenin önemini açıklar.

Kemança seçiminde ve kemanenin öğrenciye uygun duruma getirilmesinde kemane yapımcıları, öğretmenleri ve sanatçılarından yararlanılabileceği vurgulanmalıdır.

11.2. KEMANÇANIN TUTULUŞU

11.2.1. Kemançada Duruş

11.2.1.1. Kemançayı doğru tutma pozisyonunu açıklar.

Çalgı çalabilmek için doğru duruş pozisyonu fotoğraf ve/veya çizimle gösterilmelidir.

11.2.2. Kemançada Tutuş

11.2.2.1. Kemança tutuş şekillerinin insanların doğal yapısına göre değişebileceğini kavrar.

a) *Kemançanın, hem çalınış biçimi hem de form olarak insanın oturuş pozisyonuna göre gelişmiş veya geliştirilmiş bir çalgı olduğu vurgulanmalıdır.*

b) *Doğru bir teknikte, doğru bir oturuş ve duruş ile çalgının ve yayın doğru tutulacağı vurgulanmalıdır.*

11.3. KEMANÇA ÇALMADA SAĞ VE SOL EL TEKNİKLERİ

11.3.1. Sol Elin Kemança Sapındaki Konumu ve Durumu

11.3.1.1. Sol elinin doğal duruşunu kavrar.

a) Başparmak ile işaret parmağı arasındaki boşluğa dikkat edildiğinde “U” şeklinde bir ovallik olduğu, kemanenin üst eşiğin tam arka kısmının bu oval boşluğa yerleştirildiği vurgulanmalıdır.

b) Sadece başparmak hariç tutularak işaret parmağından başlayarak parmak numaraları oluşturulmalıdır.

11.3.2. Sol Elin Kemança Sapındaki Duruşu

11.3.2.1. Sol elini klavye üzerine kurallara uygun olarak yerleştirir.

Sol elin kemançanın sapı üzerindeki doğru ve yanlış duruşları fotoğraflarla gösterilmelidir.

11.3.3. Sağ Elin Yay Tutuş Konumu ve Durumu

11.3.3.1. Yayın tele temas hassasiyetini fark eder.

11.3.3.2. Yay tekniğine göre doğru tutmayı kavrar.

Yay tutuşunun doğru duruşu fotoğraflarla gösterilmelidir.

11.3.3.3. Yay tel üzerinde kurallarına uygun olarak çalıştırır.

Sağ elin, yay tutuşunun tel üzerinde alışkanlık hâline getirilmesinin önemi vurgulanmalıdır.

11.3.4. Kemança Çalmada Sağ ve Sol Elin Koordinasyonu

11.3.4.1. Sol el ile tel üzerine yerleştirilen yayı tutan sağ el arasındaki uyumu kavrar.

11.4. YAYIN TELLER ÜZERİNDE KULLANIMI

11.4.1. Yayın Teldeki Konumu

11.4.1.1. Yay tel üzerinde düzgün hareket ettirir.

11.4.2. Yay ile Tel Üzerinde İtiş ve Çekiş

11.4.2.1. Yay eşit frekansta ses çıkaracak şekilde dengeli hareket ettirir.

11.4.3. Kemançada Ses Üretiş

11.4.3.1. Yay itiş ve çekiş yönünde doğru hareket ettirerek eşit frekansta ses çıkarır.

Yay, tel üzerinde sola (itiş) ve sağa (çekiş) hareket ettirilirken ayna karşısında çalışmanın faydaları vurgulanmalıdır.

11.4.4. Belirli Sürelerle Yay Çalışmaları

11.4.4.1. Yayın belirli sürelerde kullanıldığı alıştırmalar yapar.

11.5. KEMANÇADA UZUN/KISA YAYLAR VE YAY YÖNLERİ

Ünite Açıklaması: Yay itiş ve çekişte, yayın tele yaptığı baskının her iki yönde de aynı kalmasının önemi üzerinde durulmalıdır. Nota değerlerinin değiştiği tartım birimlerinde yay becerisi gözlemlenmelidir.

11.5.1. Kemançada Yay Çekişi

11.5.1.1. Yayda itiş “v”-çekiş “n” uygulaması yapar.

11.5.2. Birlik/İkilik/Dörtlük Notaların Yayları

11.5.2.1. Bir dörtlük/sekizlik ve onaltılık notaların yaylarını tanıır.

11.6. KEMANÇADA SOL EL VE ÇEVİRİM UYGULAMALARI

11.6.1. Kemança Çevrimi ve Tanım

Konu Açıklaması: Sol elin; kemançayı tutuşu dışında, çevrim görevi bulunduğu bilgisi verilerek çevrim uygulaması gözlemlenmelidir.

- 11.6.1.1. Birinci tel (re) ikinci tel (la) tellerinde çevrim uygulamaları yapar.
- 11.6.1.2. İkinci tel (la) üçüncü tel (re) tellerinde çevrim uygulamaları yapar.
- 11.6.1.3. Farklı nota kalıplarında çevrim etütleri çalar.

11.6.2. Kemançada Baskılar

Konu Açıklaması: Tüm baskılar şekil çizimleriyle klavye üzerinde gösterilmelidir.

- 11.6.2.1. Dört telde birinci parmak baskılarını gösterir.
- 11.6.2.2. Dört telde ikinci parmak baskılarını gösterir.
- 11.6.2.3. Dört telde üçüncü parmak baskılarını gösterir.
- 11.6.2.4. Dört telde dördüncü parmak baskılarını gösterir.
- 11.6.2.5. Tüm tellerde etüt ve egzersizler yapar.

11.6.3. Kemançada Arızalı Ses Baskıları

Konu Açıklaması: Bu bölüme kadar doğal sıralı sesler ile yapılan çalışmalara, arızalı sesler ilave edilerek tüm perdelerin yerleri ve hangi parmakla basılacağı açıklanmalıdır.

- 11.6.3.1. Birinci telde sol diyez/fa diyez ve mi bemol seslerini gösterir.
- 11.6.3.2. İkinci telde do diyez ve si bemol seslerini gösterir.
- 11.6.3.3. Üçüncü telde sol diyez/fa diyez ve mi bemol seslerini gösterir.
- 11.6.3.4. Dördüncü telde do diyez/si bemol ve la bemol seslerini gösterir.

11.7. KEMANÇA İÇİN MELODİK ETÜTLER

11.7.1. Kemançada Yay/Baskı ve Çevrim Uygulamaları

Konu Açıklaması: Farklı tartımlarla baskı, yay ve çevrimlerle çalışmalar yaptırılmalıdır.

- 11.7.1.1. İki dörtlük/dörtlük ve sekizlik tartımlarla etütler çalar.
- 11.7.1.2. Dörtlük/sekizlik ve onaltılı tartımlarla etütler çalar.
- 11.7.1.3. Noktalı/senkop ve triole kalıplarla etütler ()/()/() çalar.

11.7.2. Bağlı Yay Etüt Uygulamaları

- 11.7.2.1. Aynı yay üzerinde farklı ses uygulamaları yapar.
Dörtlük/sekizlik ve onaltılık süreler bağlı yayla çalışılmalıdır.

11.8. ÇEVİRİM VE YAY GÜÇLENDİRME UYGULAMALARI

Ünite Açıklaması: Aynı tartımlar için farklı metronom uygulamaları ile çalgı hâkimiyetinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Farklı tartım ve metronom uygulamaları yaptırılarak çalgı hâkimiyetini artırıcı çalışmalar yaptırılmalıdır. Etüt ve egzersizlerin hızlarında temiz ses elde etme alışkanlığı edinilmesini sağlayıcı çalışmalar yaptırılmalıdır.

11.8.1. Birinci ve İkinci Telde Güçlendirme

- 11.8.1.1. Birinci ve ikinci telde dörtlük/sekizlik tartım çalışmaları yapar.
- 11.8.1.2. Birinci ve ikinci telde dörtlük/onaltılık tartım çalışmaları yapar.

11.8.2. İkinci/Üçüncü Telde Güçlendirme

Konu Açıklaması: İkinci ve üçüncü tel, kemança çevriminin en hassas olduğu nokta olması nedeniyle tel geçişlerinde tartımların hız yapısının sürekli artırılmalıdır.

- 11.8.2.1. İkinci/üçüncü telde dörtlük/sekizlik tartım çalışmaları yapar.
- 11.8.2.2. Sekizlik/onaltılık tartım çalışmaları yapar.

11.8.3. Üçüncü/Dördüncü Telde Güçlendirme

11.8.3.1. Dörtlük/sekizlik tartım çalışmaları yapar.

11.8.3.2. Sekizlik/onaltılık tartım çalışmaları yapar.

11.9. KEMANÇA İÇİN GAM ÇALIŞMALARI

11.9.1. Tiz Seslerden Pes Seslere

Konu Açıklaması: Sıralı seslerde baskı davranışları ile temiz ses elde ederken çalma hızında artış sağlamaya dönük uygulamalarla, yeni icracılık basamağına geçiş becerilerini arttırıcı çalışmalar yaptırılmalıdır.

11.9.1.1. Birinci tel/ikinci tel gam etütleri çalar.

11.9.1.2. İkinci tel/üçüncü tel gam etütleri çalar.

11.9.1.3. Üçüncü tel /dördüncü tel gam etütleri çalar.

11.9.2. Pes Seslerden Tiz Seslere

Konu Açıklaması: Sıralı seslerde baskı davranışları ile temiz ses elde ederken çalma hızında artış sağlamaya dönük uygulamalarla, yeni icracılık basamağına geçiş becerilerini arttırıcı çalışmalar yaptırılmalıdır.

11.9.2.1 Dördüncü tel/üçüncü tel gam etütleri çalar.

11.9.2.2. Üçüncü tel/ikinci tel gam etütleri çalar.

11.9.2.3. İkinci tel/birinci tel gam etütleri çalar.

11.9.3. Çevrim/Güçlendirme Kazanım Uygulamaları

Konu Açıklaması: Bağlı yayın kullanıldığı etüt ve eserlerle, icra düzeyini arttırıcı uygulamalar yapılmalıdır.

11.9.3.1. Birinci tel/ikinci tel melodik etütler çalar.

11.9.3.2. İkinci tel/üçüncü tel melodik etütler çalar.

11.9.3.3. Üçüncü tel/dördüncü tel melodik etütler çalar.

11.10. KEMANÇA İÇİN TEKNİK VE MELODİK ETÜTLER

Ünite Açıklaması: Sol elde kemança, sağ elde ise yay hâkimiyetinin artması sağlanmalıdır.

11.10.1. Kemançada Sol El Güçlendirme Uygulamaları

11.10.1.1. Çevrim güçlendirme uygulamaları yapar.

11.10.1.2. Parmak/baskı güçlendirme uygulamaları yapar.

11.10.2. Kemançada Sağ El Güçlendirme Uygulamaları

11.10.2.1. Uzun ve bağlı yay güçlendirme uygulamaları yapar.

11.10.2.2. Kısa ve yay hızı kazanma güçlendirme uygulamaları yapar.

11.11. KEMANÇADA İCRA BASAMAĞI

Ünite Açıklaması: Belirlenen ses dizileri üzerinde yapılan uygulamalarla eğitimin makamsal basamağa dönüşme süreci gözlemlenmelidir. Üçüncü ve dördüncü tellerde yapılan icraların, birinci ve ikinci tellerde çalınan etüt-eserlerin bir oktav peste çalınması uygulaması olduğu vurgulanmalıdır.

11.11.1. İkinci Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 11.11.1.1. İkinci tel la karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.1.2. İkinci tel si karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.1.3. İkinci tel do karar sesinde etütler çalar.

11.11.2. Üçüncü Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 11.11.2.1. Üçüncü tel sol karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.2.2. Üçüncü tel fa diyez karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.2.3. Üçüncü tel fa karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.2.4. Üçüncü tel mi karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.2.5. Üçüncü tel re karar sesinde etütler çalar.

11.11.3. Dördüncü Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 11.11.3.1. Dördüncü tel do karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.3.2. Dördüncü tel si karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.3.3. Dördüncü tel la karar sesinde etütler çalar.
- 11.11.3.4. Dördüncü tel sol karar sesinde etütler çalar.

11.12. KEMANÇADA AZERBAYCAN MAKAM DİZİLERİNDE ESER İCRALARI

Ünite Açıklaması: Kemançada makam dizileri gösterilerek ve güçlendirici egzersiz ve etütler yazılmalıdır.

11.12.1. Azerbaycan Makam Tanımları ve Kemançada Örnek Eserler

- 11.12.1.1. Beyat-şiraz makamında örnek eserler çalar.
- 11.12.1.2. Şur makamında örnek eserler çalar.
- 11.12.1.3. Çargâh makamında örnek eserler çalar.
- 11.12.1.4. Segâh makamında örnek eserler çalar.
- 11.12.1.5. Rast makamında örnek eserler çalar.
- 11.12.1.6. Hümayun makamında örnek eserler çalar.
- 11.12.1.7. Şuşter makamında örnek eserler çalar.

12. SINIF YAYLI SAZLAR (KEMANE-KEMANÇA-KARADENİZ KEMENÇESİ) DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

12.1. KARADENİZ KEMENÇESİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

12.1.1. Karadeniz Kemençesinin Tarihi

12.1.1.1. Karadeniz kemençesinin tarih içerisinde geçirdiği değişimi açıklar.

a) Saz ve çalgı ifadeleri açıklanmalıdır.

b) Kopuz, kıl kopuz, ıklığ, kemane, kemança ve Karadeniz kemençesine kadar olan süreç ve değişim açıklanmalıdır.

c) Karadeniz kemençesinin yapısında ne tür değişikliklerin olduğu açıklanmalıdır.

12.1.2. Karadeniz Kemençesinin Bölümleri

12.1.2.1. Karadeniz kemençesinin bölümlerini açıklar.

12.1.2.2. Karadeniz kemençesinin bölümlerinde kullanılan ağaçları ve ölçüleri açıklar.

12.1.3. Karadeniz Kemençesinde Akort

12.1.3.1. Karadeniz kemençesini çalarken hangi akordu kullanacağını kavrar.

12.1.3.2. Karadeniz kemençesinin yöresi ve akort bilgilerini kavrar.

Karadeniz kemençesinin akortlanırken hangi sese göre akortlandığı ve bu sesin diyapazona göre duyuları üzerinde durulmalıdır.

12.2.4. Karadeniz Kemençesinin Bakımı ve Korunması

12.2.4.1. Karadeniz kemençesinin bakımı ve korunmasının önemini kavrar.

12.2.5. İnsanın Yapısına Uygun Karadeniz Kemençesi Seçimi

12.2.5.1. İnsanın bedensel yapısına uygun Karadeniz kemençesi seçmenin önemini açıklar.

Karadeniz kemençesi seçiminde ve öğrenciye uygun duruma getirilmesinde, Karadeniz kemençesi yapımcıları, öğretmenleri ve sanatçılarından yararlanılabileceği vurgulanmalıdır.

12.2. KARADENİZ KEMENÇESİNİN TUTULUŞU

12.2.1. Karadeniz Kemençesinde Duruş

12.2.1.1. Karadeniz kemençesini doğru tutma pozisyonunu gösterir.

a) Karadeniz kemençesinde rahat ve doğal çalma pozisyonu almanın önemi vurgulanmalıdır.

b) Çalgı çalabilmek için doğru duruş pozisyonu fotoğraf veya çizimle gösterilmelidir.

12.2.2. Karadeniz Kemençesinde Tutuş

12.2.2.1. Karadeniz kemençesi tutuş şekillerinin insanların doğal yapısına göre değiştiğini kavrar.

Karadeniz kemençesinin hem çalınış biçimi hem de form olarak insanın oturuş pozisyonuna göre geliştirilmiş bir çalgı olduğu vurgulanır.

12.3. KARADENİZ KEMENÇESİ ÇALMADA SAĞ VE SOL EL TEKNİKLERİ

12.3.1. Sol Elin Karadeniz Kemançesinin Sapındaki Konumu ve Durumu

12.3.1.1. Sol elin doğal duruşunu kavrar.

a) Başparmak ile işaret parmağı arasındaki boşluğa dikkat edildiğinde “U” şeklinde bir ovallik olduğu, kemanenin üst eşiğin tam arka kısmının bu oval boşluğa yerleştirildiği vurgulanmalıdır.

b) Sadece başparmak hariç tutularak işaret parmağından başlayarak parmak numaraları oluşturulmalıdır.

c) Sol el üzerinde verilen parmak numaralarının sembol durumunda olduğu ifade edilmelidir.

12.3.2. Sol Elin Karadeniz Kemançesi Sapındaki Duruşu

12.3.2.1. Sol elini klavye üzerine kurallara uygun olarak yerleştirir.

Sol elin, Karadeniz kemançesinin sapı üzerindeki doğru/yanlış duruşları fotoğraflarla gösterilmelidir.

12.3.3. Sağ Elin Yay Tutuş Konumu ve Durumu

12.3.3.1. Yayın tele temas hassasiyetini fark eder.

12.3.3.2. Yay tekniğine göre doğru tutmayı kavrar.

Yay tutuşunun doğru duruşu fotoğraflarla gösterilmelidir.

12.3.3.3. Yay tel üzerinde kurallarına uygun olarak çalıştırır.

Sağ elin, yay tutuşunun tel üzerinde alışkanlık hâline getirilmesinin önemi vurgulanmalıdır.

12.3.4. Karadeniz Kemançesini Çalmada Sağ ve Sol Elin Koordinasyonu

12.3.4.1. Sol el ve tel üzerine yerleştirilen yayı tutan sağ el arasındaki uyumu kavrar.

12.4. YAYIN TELLER ÜZERİNDE KULLANIMI

12.4.1. Yayın Teldeki Konumu

12.4.1.1. Yay, tel üzerinde bilekten, düzgün ve dengeli hareket ettirir.

İtiş ve çekişlerde yayın tele uyguladığı baskıya dikkat çekilmelidir.

12.4.2. K. Kemançesinde Ses Üretiş

12.4.2.1. Yay sola (itiş) ve sağa (çekiş) hareket ettirerek eşit frekansta, temiz ve dengeli ses çıkarır.

Yay, tel üzerinde sola (itiş) ve sağa (çekiş) hareket ettirilirken ayna karşısında çalışmanın faydaları vurgulanmalıdır.

12.4.3. Belirli Sürelerle Yay Çalışmaları

12.4.3.1. Yayın belirli sürelerde kullanıldığı alıştırmalar yapar.

12.5. KARADENİZ KEMENÇESİNDE UZUN/KISA YAYLAR VE YAY YÖNLERİ

12.5.1. Karadeniz Kemançesinde Yay Çekişi

12.5.1.1. Yayda itiş “v” ve çekiş “n” uygulaması yapar.

12.5.2. Birlik/İkilik/Dörtlük Notaların Yayları

12.5.2.1. Bir dörtlük/sekizlik ve onaltılık notaların yaylarını tanıır.

12.6. KARADENİZ KEMENÇESİNDE SOL EL VE ÇEVİRİM UYGULAMALARI

12.6.1. Karadeniz Kemeñesinde Çevrim ve Tanım

Konu Açıklaması: Yayın tellerle buluşmasında çalgının sol el ile çevrildiği vurgulanmalıdır.

12.6.1.1. Birinci tel (re)/ikinci tel (la) tellerinde çevrim yapar.

12.6.1.2. İkinci tel (la)/üçüncü tel (re) tellerinde çevrim yapar.

12.6.1.3. Üçüncü tel (re) dördüncü tel (sol) tellerinde çevrim yapar.

12.6.2. Karadeniz Kemeñesinde Baskılar

Konu Açıklaması: Baskıların aynı anda iki tele yapılarak tam dördü armonik aralıkla ses çıkarılması sağlanmalıdır.

12.6.2.1. Üç telde birinci parmak baskılarını gösterir.

12.6.2.2. Üç telde ikinci parmak baskılarını gösterir.

12.6.2.3. Üç telde üçüncü parmak baskılarını gösterir.

12.6.2.4. Üç telde dördüncü parmak baskıları gösterir.

12.6.2.5. Tüm tellerde etüt ve egzersizler yapar.

12.6.3. Karadeniz Kemeñesinde Arızalı Ses Baskıları

Konu Açıklaması: Birinci/ikinci ve ikinci/üçüncü tel gruplarında yapılan çift baskıyı ilk defa basarken hangi parmağın kullanılacağı nedenleri ile açıklanmalıdır. Arızalı sesleri basarken çalgıdan temiz ses çıkarmada parmak baskısının önemi anlatılarak parmağın sese basış pozisyonu çizimle gösterilmelidir.

12.6.3.1. Birinci telde sol diyez/fa diyez ve mi bemol sesleri gösterir.

12.6.3.2. İkinci telde do diyez ve si bemol sesleri gösterir.

12.6.3.3. Üçüncü telde sol diyez/fa diyez ve mi bemol sesleri gösterir.

12.7. KARADENİZ KEMENÇESİ İÇİN MELODİK ETÜTLER

12.7.1. Karadeniz Kemeñesinde Yay/Baskı ve Çevrim Uygulamaları

Konu Açıklaması: Yöre motiflerine uygun farklı tartımlarla daha fazla uygulama yapılması sağlanmalıdır.

12.7.1.1. İki dördlük/dördlük ve sekizlik tartımlarla etütler çalar.

12.7.1.2. Dördlük/sekizlik ve onaltılık tartımlarla etütler çalar.

12.7.1.3. Noktalı/senkop ve triole kalıplarla etütler ()/()/() çalar.

12.7.2. Bağlı Yay Etüt Uygulamaları

12.7.2.1. Aynı yayda farklı sesler çıkarma uygulamaları yapar.

Dördlük/sekizlik ve onaltılık süreler bağlı yayla çalışılmalıdır.

12.8. ÇEVİRİM VE YAY GÜÇLENDİRME UYGULAMALARI

Ünite Açıklaması: Aynı tartımlar, farklı metronom uygulamaları ile çalgı hâkimiyetinin artırılmasını sağlayıcı çalışmalar yaptırılmalıdır.

12.8.1. Birinci ve İkinci Telde Güçlendirme

12.8.1.1. Birinci ve ikinci telde dördlük/sekizlik tartım çalışmaları yapar.

12.8.1.2. Birinci ve ikinci telde sekizlik/onaltılık tartım çalışmaları yapar.

12.8.2. İkinci/Üçüncü Telde Güçlendirme

12.8.2.1. İkinci/üçüncü telde dördlük/sekizlik tartım çalışmaları yapar.

12.8.2.2. İkinci/üçüncü telde sekizlik/onaltılık tartım çalışmaları yapar.

12.9. KARADENİZ KEMENÇESİ İÇİN GAM ÇALIŞMALARI

Ünite Açıklaması: Aynı tartımlar, farklı metronom uygulamaları ile çalgı hâkimiyetini arttırıcı çalışmalar yaptırılmalıdır. Elde edilen kazanımlar, melodik etütlerin yanında ezgisel eserlerle desteklenmelidir. Bağlı yayın kullanıldığı etüt ve eserler, bu aşamada artırılarak verilmelidir.

12.9.1. Tiz Seslerden Pes Seslere

- 12.9.1.1. Birinci tel/ikinci tel gam etütleri çalar.
- 12.9.1.2. İkinci tel/üçüncü tel gam etütleri çalar.

12.9.2. Pes Seslerden Tiz Seslere

- 12.9.2.1. Üçüncü tel/ikinci tel gam etütleri çalar.
- 12.9.2.2. İkinci tel/birinci tel gam etütleri çalar.

12.9.3. Çevrim/Güçlendirme Kazanım Uygulamaları

- 12.9.3.1. Birinci tel/ikinci tel melodik etütler çalar.
- 12.9.3.2. İkinci tel/üçüncü tel melodik etütler çalar.

12.10. KARADENİZ KEMENÇESİ İÇİN TEKNİK VE MELODİK ETÜTLER

Ünite Açıklaması: Aynı tartımlar, farklı metronom uygulamaları ile çalgı hâkimiyetini arttırıcı çalışmalar yaptırılmalıdır.

12.10.1. Karadeniz Kemançesinde Sol El Güçlendirme Uygulamaları

- 12.10.1.1. Çevrim güçlendirme uygulamaları yapar.
- 12.10.1.2. Parmak/baskı güçlendirme uygulamaları yapar.

12.10.2. Karadeniz Kemançesinde Sağ El Güçlendirme Uygulamaları

- 12.10.2.1. Uzun ve bağlı yay güçlendirme uygulamaları yapar.
- 12.10.2.2. Kısa ve yay hızı kazanma güçlendirme uygulamaları yapar.

12.11. KARADENİZ KEMENÇESİNDE İCRA BASAMAĞI

Ünite Açıklaması: Ses dizilerinin Karadeniz Kemançesindeki yeri gösterilmelidir.

12.11.1. İkinci Tel Üzerinde Karar Veren Etütlerle İcra

- 12.11.1.1. İkinci tel la karar sesinde etütler çalar.
- 12.11.1.2. İkinci tel si karar sesinde etütler çalar.
- 12.11.1.3. İkinci tel do karar sesinde etütler çalar

12.12. KARADENİZ KEMENÇESİ YÖRE EZGİLERİ İCRASI

12.12.1. THM Repertuarından Seçilen Yöre Ezgilerinden Örnek Eserler

- 12.12.1.1. Horon ezgilerinden örnek eserler çalar.
- 12.12.1.2. Karşılama ezgilerinden örnek eserler çalar.
- 12.12.1.3. Sözlü türkü ezgilerinden örnek eserler çalar.
- 12.12.1.4. Yöresel üslup ve tavır çalışmaları yapar.